Het nulde hoofdstuk van de Antilliaanse literatuur

'Vrouwenliteratuur' in de 19e eeuw II

door Wim Rutgers

De in de vorige aflevering aangehaalde conclusie van Johan Hartog, dat Mosa Lampe, die op Aruba woonde, de eerste *Antilliaanse* dichteres was, is waarschijnlijk wel voorbarig. Wel is ze de eerste *Arubaanse* dichteres en voor zover ik kon nagaan, de enige.

Het is opvallend hoe afwezig de andere eilanden zijn in de 19de eeuwse poëzie. Wat dat betreft doet de *Curaçaosche Courant* haar naam eer aan: de erin opgenomen poëzie lijkt slechts van dat eiland afkomstig.

Maar we moeten natuurlijk wel bedenken dat het eerst sedert het einde van de 18de eeuw aan kolonisten toegestaan werd zich op Aruba te vestigen. De (blanke) bevolking van dat eiland was aan het begin van de 19de eeuw nog bijzonder gering. In 1806 woonden er in totaal 1.546 mensen op Aruba (1.352 vrijen en 194 slaven); maar het Indiaanse deel was heel wat groter dan het blanke (60 blanke gezinshoofden tegen 141 Indiaanse). Aan het einde van de periode die ik bespreek, rond 1860, waren er iets meer dan 3.000 inwoners op Aruba; van zo'n geringe bevolking is geen literatuur te verwachten.

Pas in 1900 komen we voor het eerst een dichteres van de Bovenwinden tegen, namelijk de op Sint Maarten wonende Susan A. van Romondt, die een drietal Engelstalige gedichten publiceerde, waarvan twee over de Boerenoorlog (1900/1902) in Zuid-Afrika: "An appeal for the Boer" en een "Welcome to Oom Paul", als die in Nederland is om hulp te zoeken voor zijn oorlogvoering. Het derde gedicht is opgedragen aan Koningin Wilhelmina op haar trouwdag. Omdat deze gedichten geheel buiten de te bespreken periode liggen, laat ik ze verder rusten. Van andere eilanden is me in het geheel geen 19de eeuwse dichteres bekend.

Maar terug naar Hartogs conclusie.

Het eerste gedicht dat *The Curaçao Gazette and Commercial Advertiser* op 18 december 1812 opneemt, draagt het opschrift:

> ***"The following elegant tribute of respect to the Prince Regent on his birth-day has been translated by a lady from the Italian of Signoir Caravita,"***

Waarop een 32 verzen tellende 'ode' volgt. Of deze eerste gedrukte poëtische bijdrage van een Curaçaose 'lady' afkomstig was, wordt jammer genoeg niet vermeld. De voortdurende anonimiteit van de bijdragen maakt het trouwens in het algemeen moeilijk te bepalen waar de oorsprong van de gedichten ligt. Wel is het zo dat een buitenlandse herkomst vermeld wordt; daarom ga ik er vanuit dat wanneer er niets bijstaat, de bijdragen lokaal zijn. Maar dan is deze vertaling natuurlijk nog geen origineel werk.!

Maar ook als we deze 'lady' buiten beschouwing laten, heeft Hartog misschien nog geen gelijk, want op 18 maart 1820 publiceert ene Louisa twee Engelstalige gedichten: 'Let me' en 'I'll let you; In answer to the above' in de krant, die de redacteur V.P. een week later in Nederlandse vertaling weergeeft, hoewel hij moet erkennen:

"onmogelyk is het my de fyne naiviteit in het oorsprongelyke na te volgen, ik heb zoo veel mogelyk zulks pogen te doen".

Als we origineel en vertaling naast elkaar leggen moet ik hem inderdaad gelijk geven. Het anapestische metrum heeft V.P. weliswaar aardig geïmiteerd, maar vooral in de aardige dubbelrijmen van de even verzen schoot hij te kort in het Nederlands; bovendien moest hij vaak zinnen onnatuurlijk verwringen om toch in maat en rijm te kunnen blijven. Het origineel is van veel hoger literair gehalte!.

Opnieuw moet ik de restrictie maken dat we niet weten wie deze Louisa is; maar als ze van Curaçao is (en ik vind in de *Curaçaosche Courant* geen aanwijzingen dat het niet het geval is) dan hebben we hier met het eerste originele gedicht van een Antilliaanse dichteres te maken, vier jaar eerder dan de Arubaanse Mosa Lampe.

Maar nogmaals, zekerheid heb ik niet! Ertegen pleit het gegeven dat de in de jaren 1817 tot 1820 zeer actieve V.P. vaker, naast enkele kennelijk originele gedichten, door hem gemaakte vertalingen plaatst, uit het Duits en Engels, waarvan hij dan wel bijna steeds de originele dichter vermeld (Byron, Cramer, Klopstock, Hagedorn); en een keer uit het Zweeds door Mevr. Meerman. Zouden zo ook de gedichten van Louisa als van vreemde herkomst beschouwd moeten worden? Maar wie is Louisa, vergeleken met de grote, bekende dichtersnamen?

Voor Curaçaose herkomst pleit dat de andere vertaalde gedichten, met één uitzondering van Byron's "Eve of battle", niet in de *Curaçaosche Courant* zijn opgenomen in hun originele versie, wat met Louisa's gedichten dus wél het geval is. En waarom alleen die voornaam Louisa? Nogmaals: de krant vermeldde steeds nauwgezet wat ze overnam uit andere bladen en hier staat niets anders dan wat V.P. boven de Nederlandse vertaling noteert: "Zeer vry gevolgd uit het Engelsch in de Curaçaosche Courant van den 18de Maart". De bron was in dit geval dus Curaçao, neem ik aan.

Maar ook als we Louisa dan maar bij de Antilliaanse dichteressen inlijven, blijft hun aantal in de 19de eeuw literaire bedrijvigheid uitermate gering. Al is het natuurlijk mogelijk dat ook vrouwen anoniem of onder pseudoniem schreven.

Diverse auteurs uit de 19de eeuw zelf wijzen erop dat vooral de vrouwen veel Papiaments gebruikten. Deze omstandigheid was waarschijnlijk niet bevorderlijk voor het schrijven in een Nederlandstalige krant.

Hoe was de algemene ontwikkeling? Cijfers tonen aan dat ook meisjes naar school gingen; in een opgave van 1845 volgden zelfs meer meisjes dan jongens onderwijs (577 tegen 421). Hoeveel vrouwen waren er verhoudingsgewijs in de kolonie? W.E. Renkema bespreekt op p. 336/338 van zijn *Het Curaçaose plantagebedrijf in de negentiende eeuw* (1981 het vrouwenoverschot dat gedurende de hele 19de eeuw op Curaçao heerste. Getalsmatig waren vrouwen in de meerderheid. De geringe literaire deelname geeft toch wel enige indicatie over de maatschappelijke positie van de Curaçaose vrouw in de 19de eeuw, die kennelijk weinig aan het openbare leven deelnam, althans het literaire deel daarvan. ●

"Let me"

I ne'er on that lip for a moment have gaz'd,
But a thousand temptations beset me;
And I've thought, at the dear little rubies you rais'd,
How delightful 't would be — if you'd let me.
Then be not so angry for what I have done.
Nor say that you've sworn to forget me;
They were buds of temptation too pouting to shun,
And I thought that you could not but — let me.
When your lip with a whisper came close to my cheek,
Oh! think how bewitching it met me;
And, plain as the eye of a Venus could speak,
Your eye seem'd to say — you would let me
Then forgive the transgression, and bid me remain,
For, in truth, if I go you'll regret me;
Then, oh! let me try the transgression again,
And I'll do all you wish — if you'll let me.

"I'll let you"

In answer to the above

If a kiss be delightful, so tempting my lips
That a thousand soft wishes beset you,
I vow by the nectar that Jupiter sips,
On certain conditions — I'll let you.
If you'll swear by my charms that you'll ever be true,
And that no other damsel shall pet you,
By the stars that now roll round you summit of blue,
Perhaps, sir — perhaps, sir — I'll let you.
If not urged by a passion as fleeting as wild,
That makes all the virtues forget you,
But affection unsullied, soft fervent, and mild
You ask for the kiss — why — I'll let you.
And Oh! should you seek it, a seal for the vows,
You intended when first, sir, I met you.
To pledge me your faith and to make me your spouse,
Why then — then indeed, love — I'll let you.

Louisa.

(18 maart 1820)

The following elegant tribute of respect to the Prince Regent on his birth-day has been translated by a lady from the Italian of Signoir Caravita

Ode

Gracious Power! protect
Our Prince, and King elect,
Nor our prayers reject,
On thee with hope we call?
May this much favour'd land,
The Regent long command,
On ev'ry trait'rous band,
Thy thunderbolts let fall!
May his lov'd isle o'erflow
with ev'ry gift below
Thy goodness can bestow,
Preserve his noble line!
Let balmy roses shed,
Sweet fragrance round his head,
And Angels guard his bed,
In panoply divine.
May Britain's flag remain,
treasure and pow'r to gain,
Proud Sovereign of the main
To face the world in arms:
Whilst George, Britannia's pride,
In whom three realms confide,
Withe vigour stems the tide
Disdaining all alarms
As England's oaks arise,
Triumphant to the skies
He evr'ry storm defies,
While changing Seasons roll;
So shall his glory spread,
On Fame's swift pinions led,
Till time himself be dead,
Echo'd from pole to pole!

(the Curaçao Gazette 18 december 1812)

BO MES KOMO HUES

FAYO DI KORTE SUPREMO (7)

Den e kaso aki hues a huzga ku aunke e hòmber no ta kulpable di abandono, toch e mester keda mantené su kasó.

van dorp ~ eddine n.v.

Kunstboeken
Plaatwerken
Hobby- en Knutselboeken
Boeken over geschiedenis, dieren en planten
Literatuur
Vertaalde en Nederlandse romans
Jeugdboeken
Boeken over mens en maatschappij
Kookboeken

Uitgevers-restanten, dus tegen sterk gereduceerde prijzen en toch als nieuw.
Voor velen van U reeds bekend: het hele jaar rond een speciale hoek gereserveerd bij **Van Dorp Punda** en **Van Dorp Promenade.**

En toch.... Haast U: in de meeste gevallen zijn het eenmalige aanbiedingen en het aantal is beperkt.

Kijk uit naar onze advertenties bij elke nieuwe zending.

Exclusief op Curaçao

deel voor deel icob

VAN DORP — Punda
VAN DORP — Promenade